UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi sacraru[m] literaru[m]

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

33 Jnconsta[n]tiu[m] (wanckel narren) Nole. Diuersa velle scrutari: oia noua visa velle habere: no[n] sc[ri]pture sacre/ s[ed] inuitilib[us] inte[n]dere: edificis mutare: artificia varia discere: ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-70346

Visual Library

ſum;qui ⁊ de ꝓcreandis ſe abſente liberis cogitauerit.
Quinta nola eſt:alienā appetere.Qui viderit mulierem ad ↄcupi-
ſcendum eam/iam mechat⁹ eſt cum ea:ait dn̄s.Ecce etiā ſine carnali
ope hoiem fieri poſſe adulteꝝ docet.Noli frater te volūtarie mittere
in ꝑiculum:aliena non ↄcupiſcas:ſis ↄtentus ꝓpria.Fatuus plane q̄
ſe tali ↄmittit ꝑiculo.Nonne ille ſtultus reputandus eſt/q̄ cum criſtat
in medio mari ſuꝑ aſſere tutus natās/⁊ de aſſere exiliret in mare?Et
tibi eſt vxoꝛ tanq̄ȝ aſſer data/econtra vxori maritus:in qua ſupnata-
re poteris/ne ſubmergaris in mari ↄcupiſcentie.Noli ḡ relinq̄re aſſe- F
rem/⁊ tradere te ↄcupiſcentie(weger iſt die ee weder der ſee)melius ē
nubere q̄ȝ vri ſine ſubmergi.O,ſi dixeris/nolo in matrimonij ſtatuȝ:
tunc ↄtine.Et vt poſſis occaſiones fugere/ieiuna/vigila/lege/oꝛa/⁊
alia fac exercitia.Sed ais:vxoꝛē habeo:ſed fedā/ineptā/ſenē.Eſto:nō
tn̄ ideo tibi lȝ adulterari:hec ſunt onera matrimonij.Hoc ꝑiculū ē in
qd̄ ſe ↄmittit nubēs:qd̄ vtiq̄ȝ graue eſſe apl'i intellexerāt/cum dicerēt:
Si ſic eſt/cū muliere difficile eſt nubere.Sȝ patiētiā ḡ habeto:⁊ tibi
vim facito:q꞉ regnū celoꝝ vim patit᷑.Opoꝛtet legē dei ſeruare:hec iu-
ſta eſt iuſtificata in ſemetipā.Ergo te eidē apta/ſi ſaluari volueris:
hec via in celū ducit:ambulate in ea.
Sexta nola:turpiter vxoꝛē in actu carnali tractare/aut de alia nō
ſua cogitare.Sunt q̄ abutunt᷑ beſtialr̄ vxoꝛibꝫ:peioꝛes ſunt illi adulte-
ris:neq̄ȝ deberēt eis vxoꝛes obedire.Ceteꝝ q̄dā dū ꝓpriā cognoſcunt
vxoꝛē/faciūt ſibi fantaſiā de alia:ſic ⁊ vxoꝛ de alio/videlȝ adultero.Et
ſic ſe hn̄t quaſi cū alieno ↄuenirēt:parate ſi alia ꝑſona illic eſſet/cū ea-
dem coire.Adulteria hec ſunt.
Septima nola eſt:cū moniali turpiter agere.Et eſt ne h̄ adulteriū?
hn̄t ne maritū?Hn̄t vtiq̄ȝ:ipe eſt dn̄s tu⁹:nō ſolū miles aut comes vel
rex:ſed rex regū/dn̄s dn̄antiū:cui eſt deſpōſata quā q̄ris:q̄ te creauit ⁊
redemit.Sign̄ igit᷑ ↄcupiſcētia tibi dixerit aut monialis quod vxoꝛ
Pharaonis Joſepho/Veni doꝛmi mecū:rn̄de:Quō h̄ poſſum face-
re malū/⁊ peccare in dn̄m meū?Hoc medio btūs Matthe⁹ nitebat᷑ re-
gi diſſuadere ↄcubitū monialis ſue.Caue frater:ſpōſus zelotyp⁹ eſt: G
ſpōſam noli tāgere:quā intantū diligit vt eam includeret.Eſto/iam
parcat:nō parcet tn̄ tibi furoꝛ viri in die vindicte.Rogem⁹ dn̄m.Vi-
de ſi placet in ſumma Lug.latius.

Feria.v.poſt Judica.vi.Apꝛilis:

Stultoꝝ infinitus eſt numerus.Eccs.j.Euangelium.
Ricesimatertia turma ſtultoꝝ eſt incōſtantiū(wanckel nar-
t rē)vel(ſꝑ narrē)vt in ſpeculo pont᷑.Dinoſcunt᷑ ſeptē nolis
Prima nola:diuerſa velle audire/ſcrutari ⁊ expiri:⁊ tn̄ pa-
rum aut nihil inde proficere.Sunt qui modo hoc/modo illud au-

dire volūt:ſed ⁊ nūc hunc/nūc aliū doctorē diſcere:ſic ⁊ p̄dicatorē va
riare ſiue mutare: ⁊ tñ nihil ꝓficiť. Euenit talibꝫ fatuis qđ ait beatus
Apl's.ij.Timoth.iij. Semꝑ diſcentes/nunq̄ȝ ad ſciam ꝑuenientes:
Certis ingenijs immorari ſciolum facit. Accidit p̄terea eis quod Ja
cobꝫ ait: Vir duplex animo incōſtans in omnibꝫ vijs ſuis/nūc h̄ nunc
aliud volēs. Non ita faciendū/ſed ſtabiliendū eſt cor ⁊ figēdū aliq̄ ſoli
do:ſicut frequēter docui. Elige tibi certū ſtatū:elige ⁊ tibi certū mo-
dū viuendi in eodē ſtatu:elige ⁊ tibi certam materiā/quā tecum in me
D moria feras:ne euagari ꝯtingat cor tuū ad incerta: ⁊ vanis letitijs aut
irrōnabilibꝫ triſticijs iacteť. Eſt nimiꝝ cor ſiue animus hoīs ſimilis
veſice inflate natātis in flumine:q̄ iactať hinc ⁊ inde in incertū/q̄uſqȝ
habeat lapidē alligatū:q̄ ꝑ zonam vſqȝ in ꝓfundū ꝑtingat:quo facto
ſtabiliť. Sic mens ꝑ aliquā certā ⁊ ſolidā cognitōem. Vide ſi placet in
tractatu fratris Dauid.

Secunda nola:omnia noua viſa velle habere. Sunt q̄ ⁊ſi habeant
ſufficientē ſuꝑpellectilē:ſi tñ nouā viderint/mox etiā eam habere nitū
tur:ſed ⁊ habitā ſtatim deſpiciūt. Sicqȝ nouis noua ſuccedūt: ⁊ vt lu-
na ſtultus mutať. Quid dicam de hoc ⁊ p̄cedenti ſtulto q̄ȝ qđ ſapiēs?
Non ſatiať ocul⁹ viſu/neqȝ auris auditu. Curioſitatē tuā ꝑ talia ma-
gis facis prurientē:neqȝ inde ſatiaris. De numero hoꝝ erant Athenī
enſes docti:de q̄bꝫ dr̄ Act.xvij. q̄ Athenienſes oēs ⁊ aduene hoſpites
ad nihil aliud vacabāt/niſi aut dicere aut audire aliq̄d noui.

Tertia nola eſt:ſacram ſcripturā relinq̄re ⁊ inutilibꝫ intēdere. Sūt
q̄ dimiſſis ſalubribꝫ doctrinis ſacraꝝ lrāꝝ lectiōi hiſtoriaꝝ intēdūt:ſȝ
⁊ poetaꝝ laſciuoꝝ:vñ nō paruā reportāt iacturā. Siq̄dem inficiunť
lectōe taliū ad turpia:implent cibo porcoꝝ.ſ.ſiliq̄s vētrem animi ſui/
patre relicto celeſti q̄ eis ſiliginē ſacre ſcripture p̄ſtitiſſet. Non decet h̄
ſacerdotes/p̄cipue dedicatos diuinis officijs:vt eis neglectis poetis
intēdant. Queadmodū Hieronym⁹ eos rep̄hendit:ſicut ⁊ nuꝑ dictuȝ
eſt diſt.xxxvij.ſacerdotes. Veꝝ talia legere temꝑare:nō ꝓpter delectati
onē aut alio fine vano/ſed vt ex eis vtilia eliciant̃(ſicut declarat Grati
an⁹ diſt.xxxvij.§.cur ḡ)licitū eſt.

J Quarta nola:edificia mutare. Sunt q̄ mutāt rotūda quadratis:
ſed vbi vnus edificat/alius eſt q̄ deſtruit:q̄ vtilitas in vtriſqȝ? Sunt
hec ſigna animi inconſtātis ⁊ leuis:a q̄ merito ſe ſapiēs cuſtodire de-
bet. Prouerbi.iiij. Vie tue ſtabilientur ne declines ad dexteram/neqȝ
ad ſiniſtram.

Quinta nola eſt:artificia varia diſcere. Eſt ꝓuerbiū:duodecim ar
tificia/tredecim infortunia. Fuit hac nola notatus filius inconſtantie
apud Boetiū lib.j.de diſcipina ſcolariū circa finē. Qui p̄mo fact⁹ fu-
it ſcolaris ſtudēs: ⁊ in breuiſſimo tp̄e volebat oēs libros diſcere/oēs in
cipiēs ⁊ in nullo vtiqȝ ad finē ꝑſeuerās. Deinde factus fuit mercator:

ſed nauſeans in naui ſentine fetorẽ ⁊ mare/reliq̃t mercãtias:⁊ factus
eſt hortulanus:cui deficiẽtibꝫ leguminibꝫ factꝰ eſt miles.Uidẽs ꝗt aci
em ꝯtrariã/ꝟtit terga ⁊ fugit:iterꝫ factus ſtudẽs/adherẽs Cratoni.ſꝫ
horrẽs q̃ſtiones q̃ in ſede eiꝰ erãt ꝯſcripte.xvj.duxit vxorẽ.Et neqꝫ ſe
ditatẽ matrimonij ferẽs/Ptolemei doctrine ſe tradidit.Et cum neqꝫ
hũc intelligeret/optauit tãdem ſe eſſe aſinum.

Sexta nola:diuerſas ingredi religiones.Sacerdos factꝰ nitit̃ fie-
ri canonicꝰ regularis:deinde fit de ordine btĩ Benedicti.hoc relicto de
clinat ad ciſterciẽ.btĩ Bernardi/deinde ad carthuſiã.Itaqꝫ ſꝑ manet
fatuus:vbiqꝫ reperit critiũ.⁊ dum vnũ declinat in ſuo ſtatu/in alio du
os offendit:immo ſi liceret retrahere pedem/etiã de carthuſia abiret.
Sed audit ſibi dici:Qui ponit manũ ad aratꝝ ⁊c.Melius eſt lauda
bilr̃ viuere in vno ſtatu/in quo q̃s vocatꝰ eſt frater:q̃ꝫ ſic ex incõſtãtia
ad diuerſa declinare.

Septima nola:terras luſtrare.Sunt q̃ vagi ſuꝑ terrã efficiunt̃ lai K
ci ꝑ gl̃a adipiſcẽda:aperiũt ſibi nouos mũdos:petũt terrã ſctãm/Ka
therinã/Sarmatas/Ruſſen albos ⁊ rubeos/Angliã ⁊ Ualachiam ⁊c.
Sunt deinde ſtudẽtes q̃ Bononiã/Parrhiſius/Cracouiam/⁊ alias
multas q̃ritant vniuerſitates:quas ⁊ inhabitãt.Sunt tãdem deuoti
q̃ ꝑegre ꝓficiſcẽtes viſitãt limina ſctõꝝ aplõꝝ Rome/ſancti Jacobi in
Compoſtella ⁊c.Sed q̃d hec oĩa o frẽs:(Ein ganſ iſt geflogẽ vſ/vñ
gagack kumpt wider zehuſ)Quiſq̃s ab ede ſua patria volat impro-
bus anſer/Jlle domũ rediens anſer vt añ manet. Dic o deuote:q̃d ti L
bi ꝓderit ꝙ limina ſctõꝝ viſitaſti:⁊ colloq̃a ꝑ deſerta ⁊ eremitoria cũ i
eremitis habuiſti:⁊ talis redis qualis exiuiſti:Audi q̃d dicat Hie-
rony.Nõ Hieroſolymis fuiſſe/ſed bñ ibidẽ vixiſſe laudabile ẽ.De hoc
vide notabile dictũ Caſſiani/in colla.pa.col.credo ꝓma.Dic deinde ⁊
tu ſtudẽs/q̃ te putas gl̃oſum inde qꝛ luſtraſti multas vniuerſitates ⁊
nihil ꝟtutũ aut ſciaꝝ reportaſti:q̃d ꝓfuiſſꝫ Platoni illi magno ꝙ mul
ta luſtratꝰ eſt:⁊ Moyſi ꝙ in Egypto/⁊ Danieli ꝙ in Caldea:Plane
niſi didiciſſent/tam gl̃oſi nõ euaſiſſent. Dic tandẽ ⁊ tu o miles:q̃d ti ʒ
bi blãdiris ſuꝑ eo ꝙ in multis ⁊ longinq̃s fuiſti regionibꝫ:nõ aũt pru
dẽtior/nõ ꝟtuoſior/ſed ꝓrſus talis qualis exteras rediſti:Adhuc no-
ſti crapulari/maledicere/blaſphemare/ludere ⁊ ſimilia.Propter h̃ nõ
oportuiſſet lõgius abire:etiã h̃ talia didiciſſe poteras minoribꝫ labore
⁊ expenſis.Ubi eſt modeſtia tua quã didiciſti:pietas in deum/animi
fortitudo in hoſtes/miſcdia ⁊ benignitas in paupes:Nihil nihil.Quid
oẽs hi de hac turma:(Semꝑ narren/heũr als fern/wanckel/wander
narren)Rogemus dñm.

Fer.vi.poſt Judica.vi.Aprilis.

Stultoꝝ infinitus eſt numerus.Eccs.j.Euangelium.